

ТРАНСПОРТНА ЛОГІСТИКА АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ БЕЗ ШКОДИ НАВКОЛИШНЬОМУ СЕРЕДОВИЩУ

**Вербіцька Ю.М., спеціаліст, викладач фундаментальних,
загальнотехнічних та спеціальних дисциплін**
(Новоушицький коледж ПДУ)

В умовах високого рівня інфляції та зниження платоспроможного попиту, логістична діяльність дає можливість досягти конкурентних переваг у витратах.

Роль транспорту у логістиці є ключовою, адже рух матеріальних потоків без транспортування неможливий.

В той же час, транспорт – один із найбільших забруднювачів навколишнього середовища.

Метою транспортної логістики є зниження транспортних витрат і зумовленого транспортом шкідливого впливу для навколишнього середовища.

Для перевезень торговельних вантажів на короткі відстані найчастіше використовується вантажний автомобільний транспорт, який забезпечує перевезення товарів від станцій залізниць, зі складів виробничих і сільськогосподарських підприємств на склади оптових підприємств і з цих складів в об'єкти роздрібної та дрібно-роздрібної торговельної мережі, для переміщення товарів між магазинами і для виїзної торгівлі.

На сьогодні серед виробників аграрної продукції України найбільш розвинену транспортну логістику, мають експортно орієнтовані агрохолдинги. Інші агровиробники в кризовий період сьогодення, зіткнулися з рядом проблем. Значна частина яких залишається невирішеною тривалий час через фінансові проблеми.

Впровадження новітніх логістичних концепцій у невеликих підприємствах гальмується обмеженим фінансовим ресурсом, та високими затратами на фоні тривалого періоду окупності.

В умовах зростаючої конкуренції між виробниками, розвиток будь-якого підприємства полягає у постійному пошуку і впровадженні нових ідей, технологій, товарів, послуг, методів виробництва тощо.

Таким чином його функціонування вимагає постійного вдосконалення, оновлення, реорганізації, пошуку нових способів управління і ведення бізнесу. На тлі високого рівня інфляції та зниження платоспроможного попиту, у структурі діяльності як промислових підприємств так і підприємств агробізнесу логістична діяльність займає особливе місце, зважаючи на той факт, що саме там можна досягти конкурентних переваг у витратах.

На сьогодні все більш важливим стає вдала організація логістичних процесів, адже логістичні витрати можуть сягати до 30 % в структурі собівартості.

Роль транспорту у логістиці є ключовою, адже рух матеріальних потоків без транспортування не можливий.

Значна частина логістичних витрат припадає на транспортування.

Транспорт здійснює вплив на економіку країни в цілому, регіону, зокрема на розвиток сільських територій, де здійснюється виробництво сільськогосподарської продукції, її зберігання, переробка і збут.

Рух сировини, матеріалів та готової продукції від первинного постачальника, виробника до кінцевого споживача забезпечується транспортними засобами, які є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва, що покликана задовольнити потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях.

Транспорт є засобом забезпечення територіальних зв'язків, при цьому вироблений продукт встановленої номенклатури і якості повинен бути у повному обсязі та своєчасно доставлений споживачеві.

Тобто транспорт – ланка, яка поєднує виробників і споживачів.

Тому йому належить важлива роль не тільки в формуванні остаточної собівартості продукції, а і в забезпеченні конкурентних переваг.

В той же час, транспорт – один із найбільших забруднювачів навколишнього середовища.

В умовах насиченості споживчого ринку товарами, обмеженості купівельної спроможності і фінансового дефіциту у багатьох компаній-виробників гостро постає питання про збереження своїх позицій на ринку за рахунок підвищення ефективності роботи, яка обумовлена не тільки оптимізацією своїх внутрішніх процесів, але і в першу чергу здатністю забезпечити своєчасну поставку потрібного товару в потрібному місці і необхідному споживачеві, визначеної якості з мінімальними витратами.

Для здійснення цих завдань необхідно вміти правильно застосовувати інструменти планування, формування та переміщення матеріальних потоків, іншими словами: грамотно побудувати і скоординувати логістичні процеси, пов'язані як з виробництвом, так і зі збутом продукції.

Агрологістика – одна з галузей, що найдинамічніше розвиваються в Північній Америці, Західній Європі і інших прогресивних регіонах світу.

В Україні агрологістика, на відміну від загальної транспортної логістики, знаходиться на початковому етапі свого розвитку, але є надзвичайно перспективним напрямом.

Розвиток агрологістики дозволить вивести сільське господарство і в цілому агропромисловий комплекс країни на принципово новий рівень.

Обсяги перевезень, напрями та номенклатуру транспортованих вантажів розглядає транспортна логістика.

Ключова роль транспортування у логістиці пояснюється не тільки великою питомою вагою транспортних витрат у загальному складі логістичних витрат, але і тим, що без транспортування неможливе саме існування матеріального потоку.

Ефективний менеджмент передбачає врахування всіх специфічних особливостей діяльності. Агрологістика пропонує порівняно новий і надзвичайно ефективний механізм, який може вивести на новий рівень сільське господарство і АПК в цілому в Україні.

На сьогоднішній день агрологістика в Україні знаходиться на етапі свого становлення, але за умови подолання основних перешкод на шляху розвитку цього напрямку і створення умов для поліпшення системи агрологістики на підприємствах агробізнесу слід чекати високої ефективності розвитку даної галузі в нашій країні.

Метою транспортної логістики є зниження транспортних витрат і зумовленого транспортом шкідливого впливу для навколишнього середовища при доставці вантажів «точно вчасно» і максимальному задоволенні всіх вимог отримувача вантажів.

Основними її завданнями є скорочення запасів матеріальних ресурсів у обігу та часу доставки товарів в чому зацікавлені як постачальники так і споживачі.

При цьому транспортування у бізнесі проявляється в двох аспектах: внутрішньому (пов'язано з незначними відстанями переміщення, переважно в системі виробничої логістики) і зовнішньому (здійснюється на далекі відстані між різними організаціями або віддаленими підрозділами одного підприємства, переважно в системі логістики постачання та розподілу).

На сьогодні серед виробників аграрної продукції України найбільш розвинену транспортну логістику, мають експортно орієнтовані агрохолдинги.

Згідно з проведеним аналізом експертами Асоціації Аграрних перевізників України, крупні агровиробники в кризовий період сьогодні, зіткнулися з проблемами, які стали типовими для всіх сільськогосподарських районів України:

- 1) дефіцит автомобільного і залізничного транспорту в пікові періоди сільгоспкампаній;
- 2) неякісне та несвоєчасне надання послуг з боку агроперевізників;
- 3) несвоєчасність доставки продукції;
- 4) коливання транспортних тарифів;
- 5) зриви подачі автотранспорту в узгоджені дати під завантаження;
- 6) дефіцит спеціалізованих «зчеплень» м/п 17 тонн;
- 7) непрогнозовані ризики, пов'язані зі зміною кліматичних умов;
- 8) відсутність єдиного реєстру транспортних засобів (на практиці призводить до того, що один і той же автомобіль може бути одночасно заброньовано на різні маршрути різними диспетчерами).

У підсумку крім економічного збитку та недоотримання прибутку агровиробниками виникає можливість дефіциту сільгосппродукції на прилавках торгових точок, подорожання сільгосппродукції для споживачів.

Більш того, ці проблеми можуть впливати на харчову безпеку забезпечення продовольством не тільки окремих регіонів України, але і країни в цілому.

В той же час залишаються невирішеними специфічні проблеми транспортно-логістичного обслуговування в агропромисловому комплексі, пов'язані саме з особливостями агропромислового виробництва.

Складна економічна і політична ситуація в країні в останній час не дає можливості вирішувати нагальні проблеми які лише ускладнюються і примножуються.

Подорожання пального та інших енергоресурсів, зменшення товарообігу, валютні коливання зменшують власні можливості суб'єктів господарювання, а нестабільна ситуація в країні обмежує залучення сторонніх інвестицій для поліпшення ситуації.

Незаперечним є факт, що сільське господарство є важливою галуззю для багатьох країн сучасного світу.

Україна з кожним роком підтверджує статус одного з провідних гравців на світовому ринку аграрної продукції.

Вона входить в десятку найбільших виробників зерна в світі і в п'ятірку провідних світових експортерів аграрної продукції.

На сучасному етапі розвитку суспільного виробництва декларуючи пріоритетність питань екології та енергозбереження, їм не приділяється достатньо уваги через більш нагальні економічні та політичні проблеми.

В той же час, в умовах євроінтеграції, підвищена увага до екологічного аспекту логістичної діяльності зумовлена рядом причин, серед яких поінформованість споживачів через екомаркування, зростання економічних мотивацій захисту довкілля, підвищена увага до регулювальних заходів у цьому напрямку, зростаючий попит на фахівців щодо захисту довкілля.

Однак найбільш мотивувальним чинником для компаній виступає бажання сформувати в споживача екологічний імідж компанії.

На думку дослідників, найближчим часом більшість споживачів віддаватиме перевагу компаніям, що використовують «зелений» транспорт та «зелені» логістичні рішення.

Методи «зеленої» логістики включають: управління системою транспортування та процесом пакування, організацію «зелених» комунікацій і виробництва, управління складським господарством та відходами.

Транспорт – це один із найбільших забруднювачів навколишнього середовища з усіх компонентів логістичних систем.

Завдання забезпечення екологічної безпеки логістичних систем, крім визначення впливу транспорту на екосистему регіону, вимагає й розроблення заходів з поліпшення екологічних показників логістичної інфраструктури, зокрема зменшення забруднення атмосферного повітря та ґрунтів, захисту поверхневих і підземних вод від забруднення; зниження транспортного шуму і вібрації; охорони флори та фауни регіону від шкідливої дії транспорту.

Нажаль не поодинокі випадки, коли на локальному рівні сільськогосподарського підприємства практично не зважають на шкідливий вплив оточуючому середовищу та екосистемі в цілому: використання

транспортних засобів, які вже кілька разів відпрацювали свій технічний ресурс і здійснюють значно більші викиди шкідливих речовин; низька якість внутрішньогосподарських доріг, які не тільки збільшують витрати пального, а іноді через створення об'їзду перешкод (непроїзна яма, калюжа, звалене дерево і т.п.) вилучають із користування родючі землі; створення неконтрольованих, без належних умов утилізації, звалищ відходів діяльності машинно-тракторного парку і т.п.

Проте здійснюючи нововведення на підприємстві слід враховувати специфіку роботи підприємства, політичний аспект, менталітет людей, місцеві звичаї, традиції тощо. Інновації з однієї сторони – це дуже прибутковий вид діяльності, проте з іншої – це величезний ризик, який може привести до суттєвих економічних втрат і навіть до загибелі підприємства.

Впроваджуючи в діяльність певну інновацію, не достатньо лише хорошої ідеї, очевидно, потрібно оцінити можливий прибуток від інноваційного введення, а таким чином і ризик якому піддається підприємство, застосовуючи ту чи іншу інновацію.

Таким чином, можна зробити висновки про те, що транспортна логістика аграрних підприємств до природних та традиційних проблем, отримала і нові, пов'язані з кризовими процесами в країні.

Особливістю впровадження «зеленої» транспортної логістики на даному етапі є її впровадження в межах великих підприємств, для яких ключовим стимулом є бажання зменшити витрати, переходячи на дешевші енергоносії та зменшуючи їх використання, і не відмовляються від можливості сформувати соціально відповідальний імідж організації.

В той же час впровадження новітніх логістичних концепцій у невеликих підприємствах гальмується обмеженням фінансовим ресурсом, та високими затратами на фоні тривалого періоду окупності.

Враховуючи, що сьогодні країну охопила криза, то інноваційні введення на підприємстві як ніколи раніше дозволять зміцнити позиції підприємств.

Список використаних джерел

1. Кучерова Я. Логистика сезона-2014: новый уровень эффективности [Електронний ресурс] / Я. Кучерова – Режим доступу : <http://www.zerno-ua.com/?p=15045>.
2. Нечипоренко К.В. Проблеми розвитку транспортної логістики сільськогосподарських товаровиробників / К.В. Нечипоренко // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 10(37). – Ч. 4. – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. – Луцьк, 2013. – С. 40-46.
3. Поливаний А.Д., Мікуліна М.О. Логістична концепція транспортних підприємств // Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції (11-15 листопада 2019 р.). – Суми, 2019. С.270.